

PHAN THỊ NGUYỆT HOA. 2009, Một số tiền đề cần thiết để phân tích định lượng từ đa nghĩa từ vựng trong tiếng Việt, *Tap chí Ngôn ngữ*, số 1, tr. 46-53

Phân tích định lượng là một thủ pháp quan trọng trong nghiên cứu đa nghĩa nói riêng và trong ngôn ngữ học nói chung. Những số liệu định lượng sẽ có giá trị lớn về mặt lí luận và thực tiễn nếu như số liệu đó được dựa trên sự xác định đúng đắn và chính xác đối tượng cần khảo sát. Tuy nhiên, số liệu nghiên cứu thu được của các tác giả Việt ngữ học trong vòng 30 năm qua đều khác xa nhau. Phải chăng những kết quả định lượng của các tác giả đã được dựa trên cơ sở xử lý chưa thống nhất? Phải chăng những con số đã phản ánh đúng thực tế của tiếng Việt? Qua phân tích các khái niệm về từ và từ đa nghĩa; khảo sát sự hiện diện của từ đa nghĩa trong một số từ điển tiếng Việt, chúng tôi đã xác định những tiền đề tiên quyết cho việc phân tích định lượng để đảm bảo độ chính xác cho kết quả thống kê như sau: 1/ Phân biệt tự với từ; 2/ Quan niệm về nghĩa của từ đa nghĩa. 3/ Phân biệt đa nghĩa với đồng âm. 4/ Phân biệt đa nghĩa từ vựng với đa nghĩa ngữ pháp. 5/ Khung từ loại được chấp nhận. 6/ Vấn đề tách nhập ý nghĩa của từ. Áp dụng các tiền đề, chúng tôi đã khảo sát *Từ điển tiếng Việt* của Văn Tân và thu được kết quả về một số từ loại thực từ đa nghĩa. Những tiền đề cần thiết này không chỉ là chỗ dựa, là cơ sở khoa học cho việc phân tích khi nghiên cứu về đa nghĩa từ vựng tiếng Việt mà còn cần được đặt ra ở một phạm vi rộng hơn: biên soạn từ điển hay những công trình nghiên cứu khác về từ đa nghĩa.

Quantitative analysis plays an important role in linguistics in general and polysemy study in particular. The quantitative data will be of great value in terms of theory and practice if that data is based on appropriate target group selection. However, this data obtained by different Vietnamese linguistics authors has varied in the last 30 years. Whether the provided quantitative results by the authors were based on inconsistent data? Or whether these indicators reflect true realities of Vietnamese language? By analysing some concepts of words and polysemy; and studying the presence of polysemy in Vietnamese dictionaries, requisite premises (for quantitative analysis to ensure accuracy) are as follows: 1 / Distinguishing characters with words; 2 / Lexical meaning concepts of polysemy 3/ Distinguishing polysemy from homonymy 4? Distinguishing vocabulary with grammatical polysemy. 5 / Accepted classifiers framework. 6 / The split and merge of words' lexical meanings. Applying these premises, Vietnamese Dictionary by Van Tan was studied, followed by some active polysemy. These important premises are not only the scientific foundation for analysis of polysemy in Vietnamese but also encouraged to be applied in bigger projects, such as: good dictionaries compiling or other studies on polysemy.